

NÚM. 127
01/2023

BELLTALL

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS I AMICS DE BELLTALL

PÒRTIC

Aquest any, 2023, la revista surt amb molt retard. Som poca gent a la junta i jo, que m'encarrego de la revista, he tingut problemes de salut. Us demanem comprensió.

Necessitem gent que s'incorpori a la junta directiva, fa falta renovació. Animeu-vos, jovent del poble!

Arran d'aquest retard, veureu que, en aquest número, s'hi acumula molta informació. Una que prové de fa molts mesos. I una altra que és molt recent.

Per tant, hi ha una actualitat que en realitat no ho serà, d'actual: els Reis d'Orient, la Setmana Santa. I n'hi haurà que sí, que serà més o menys actual. En primer lloc, posarem el resultat de les eleccions municipals. Una dada: Carme Amenós ha tornat a ser alcaldessa del municipi tot i que ha tingut els mateixos vots respecte a l'anterior convocatòria. Tots confiem que el nou equip governi per tothom i tingui en compte l'ampli complex associatiu dels nostres pobles.

En segon lloc, ja ens ha arribat l'amenaça del parc de plaques fotovoltaïques que s'anunciava, però que ara és una realitat esfereïdora. Una quarta part del terreny de Belltall està previst que sigui anorreat per la presència

d'aquests miralls que miren al cel i que no permeten ni l'accés (tot estarà ple de tanques) ni evidentment el conreu de la terra. Des de l'associació de veïns lluitarem per intentar evitar aquest despropòsit: una quarta part del territori és una cosa molt bèstia, tant que Belltall s'arribaria a convertir en el tercer parc fotovoltaic més gran de l'estat espanyol. Poca broma!

Jo, ja ho sabeu, no sóc fill de Belltall, però hi visc i, ni que no fos així, no es pot permetre que a la província de Girona no tinguin ni cap aerogenerador (ni un) ni cap parc fotovoltaic (ni un) i nosaltres en tinguem tants. Per poder cridar "Visca la terra", la primera condició és no renunciar-hi i defensar-la amb les urpes i amb les dents. Les associacions del municipi hem presentat al·legacions, s'han publicat articles a la premsa i vam ser al Parlament per exposar el problema als partits polítics.

De les coses que recuperem, un article sensacional de la història de Belltall de l'Isidre de ca l'Esquerrer. I una crònica sobre el llibre de la Mercè de cal Prim.

Bon estiu, o final d'estiu!

Joan de cal Porxo

Edita

Associació de Veïns i Amics Belltall

Coordinador:
Junta directiva de l'Associació

Si voleu fer arribar les vostres col·laboracions, adreceu-les a:
Revista BELLTALL. Plaça de l'Església 4. 43413 Belltall

Correu electrònic:
belltall@tinet.cat

Preu 0.60 €

www.belltall.net

Publicació trimestral de l'Associació de Veïns i Amics Belltall

Dissenyat per TIMIT 2003 SL
www.timit.cat

SUMARI

<i>Actualitat</i>	
Els Reis d'Orient a Belltall	3
Setmana santa 2023	3
Eleccions 2023	8
No volem ser un parc industrial	9
<i>Temps enrere</i>	10
Inventari de les finques del terme de Belltall fet l'any 1850	
<i>Els ocells del terme</i>	14
El falciot negre	
<i>Flors de ma terra</i>	14
El llibre de poemes de la Mercè de cal Prim	

ACTUALITAT

ELS REIS D'ORIENT A BELLTALL

A més d'algunes fotografies del pas de Ses Majestats per l'església del poble, on nens i grans van tornar a recollir els seus regals, incorporem l'escrit d'una nena (a quina edat s'acaba la infan-

tesa?) que ha volgut agrair la dedicació dels reis i dels organitzadors de la seva arribada al nostre llogarret.

CARTA A SES MAJESTATS LES REINES I PATGES DE BELLTALL

Avui necessito escriure-us una carta no per demanar-vos res sinó per agrair-vos.

Durant molts anys heu ajudat a que els Reis poguessin fer màgia i a que els nens de Belltall en poguéssim aprendre.

Perquè sí, també es pot aprendre a sentir i també es pot aprendre a creure.

És un aprenentatge difícil pq quan no entenem les coses o quan no ens surten com a nosaltres ens sembla que haurien de ser és fàcil deixar de creure.

Per tot això...

Gràcies per ajudar a organitzar i moure la il·lusió.

Per mantenir-la i crear-la de nou.

Gràcies per ensenyar-nos a sentir barreja d'emocions estranyes, de papallones a la panxa amb una ala de por i una d'alegria.

Gràcies per aquells patges negres que tanta vida ens han donat i alhora tant respecte ens fan sentir.

Per les torxes, pel tractor...

Gràcies per les danses tribals i els tambors que ens han fet vibrar per dins i que han fet ressonar una església del poble i pel poble.

Gràcies per rebre'ls i per rebre'ns.

Gràcies per fer visible l'invisible.

També sou la màgia.

Una nena de Belltall

SETMANA SANTA 2023

Recull de fotografies d'alguns dels actes que es van desenvolupar: la tradicional excursió per les

cabanes de volta; els torneigs de tennis de taula i de futbolin; el sopar...

ELECCIONS 2023

Incorporem els resultats finals de les formacions que es van presentar.

Partit	Regidors	Vots	%
ARA PL	2	63	0,00%
Junts-CM	2	58	0,00%
F.I.C.	1	54	0,00%
PSC-CP	0	9	0,00%

NO VOLEM SER UN PARC INDUSTRIAL

Unes fotografies de la reunió que representants de les associacions del municipi, entre les quals la nostra associació de veïns i l'Agrupació de pro-

ductors d'all, van tenir al Parlament de Catalunya el dia 29 de juny amb gent dels partits CUP, ERC, JUNTS, PSC/PSOE i Comuns.

Totes les sòcies i tots els socis de l'Associació de Veïns i Amics de Belltall quedeu convocats a

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

Que tindrà lloc a la **BIBLIOTECA MUNICIPAL**

El 26 d'AGOST a les 18:00

TEMPS ENRERE

Inventari de les finques del terme de Belltall fet l'any 1850

Isidre Bonet Miró de Ca l'Esquerrer

Aquesta col·laboració és el resum d'un treball relacionat amb els cultius, boscos i garrigues, que l'any 1850 eren objecte d'explotació agrícola en el terme de Belltall. La informació s'ha recollit del "Fons documentals de la Parròquia de Sant Pere Apòstol de Belltall", i correspondria amb un recompte de les propietats agrícoles del terme de Belltall, que s'hauria fet amb finalitat recaptatòria.

Antecedents

El 23 de maig de 1845 es va posar en marxa una "la Reforma fiscal" que suposava la implantació d'un sistema impositiu d'àmbit nacional ("Contribució territorial") que quedava configurat amb dos tipus d'impostos: Els indirectes i els directes. Dins d'aquests, entre altres, hi havia els relacionats amb els cultius, que eren els que afectaven els propietaris de terres en el terme de Belltall.

És de suposar que per calcular i, iniciar el cobrament dels nous impostos, es va realitzar a Belltall l'any 1850, aquest inventari de finques.

Metodologia emprada per la confecció del cens

En el document s'indiquen totes les finques del poble de Belltall, propietari a propietari, i tenen assignat un número que ve determinat per la seva situació.

De cada finca s'indica: El seu propietari, el nom de la partida on està ubicada, els veïns limítrofs i la superfície dels diferents cultius (distribuïts en parades). Les vinyes, els boscos i les garrigues formaven part de les finques, però aquestes, a vegades podien disposar d'un sol cultiu, o un bosc.

Superfícies agrícoles explotades en funció del tipus i la classe del cultiu

Els tipus d'explotacions inventariades són: Terra

campa, bosc, vinya, garriga o terra erma. En una sola ocasió es menciona un tros de terra destinat a fer farratge.

Les terres i l'explotació de boscos i garrigues, estaven classificades en quatre categories en funció de la qualitat del seu cultiu.

La mesura emprada en el document per determinar les superfícies dels cultius, boscos, vinyes..., és el jornal, i les seves mesures inferiors, però aquí ho he traduït a hectàrees (ha) o m².

DADES QUE ENS APORTA EL DOCUMENT

Propietaris

Seixanta-tres, era el nombre de propietaris censats, però vuit d'ells no residien a Belltall. Estaven també inclosos en el cens, la batllia (terres del poble) i l'Arquebisbat de Tarragona (terres de la rectoria).

L'any 1850, al poble hi tenien residència habitual al voltant cinquanta-vuit, famílies, i per les dades que he pogut recollir de fons documentals, no totes gaudien d'hisenda pròpia.

Entre els residents que no consten com a propietaris n'hi ha tres que menaven terres d'altres, un, amb totes les seves finques agrícoles al terme de Rocallaura i, un tercer, que exercia com a barber i passant de cirurgia.

Cultius, boscos i garrigues

Dues-centes vuitanta-quatre, eren les finques que consten inventariades i, lògicament, entre elles no figuren les situades en altres termes municipals, tot i ser de propietaris amb residència a Belltall.

Les superfícies de les diferents varietats de cultius,

bosc i garriga, era de 675 ha, i es repartia amb 211 ha de terra campa, 31 ha de vinya, 338 ha de bosc, 10 ha de garriga i 85 ha de terra erma.

La composició de les finques estava detallada de la forma següent:

535 parcel·les de terra campa - majoritàriament de 3a i 4a classe.

165 parcel·les de terra erma de 4a classe.

129 parcel·les o feixes de vinya - majoritàriament de 3a i 4a classe.

199 boscos - majoritàriament de 2a, 3a i 4a classe.

15 garrigues - majoritàriament de 3a i 4a classe.

Relacionat amb el cultiu de cereals, en el document es fa constar els titulars de trenta-cinc eres, de les quals trenta-dos disposaven de palla. La terra del voltant era considerada de 2a classe.

Aportació de terres

D'algunes finques es destina una determinada superfície de terra per a la construcció de la carretera i una font.

Carretera- Les finques que reserven part de la seva superfície per a la carretera estaven situades en la zona per la qual havia de transcórrer, i entre totes aporten 3,6 ha. Desconeixem la data d'inici, i el temps que es va emprar per a la construcció en el seu pas per Belltall, però per altres fonts, sabem que l'any 1859 ja s'havien cobrat les indemnitzacions per les expropiacions.

Font- Segons informacions recollides, la font estava situada a tocar de l'hort de l'actual casa parroquial, i els trossos que hi destinaven els 2.662 m² de terra, eren a prop del camí de Forès, i de la partida de la Font de Baix. Hi havia però, una finca allunyada dels dos indrets.

Alguns apunts relatius a les dades aportades pel document

El document de l'any 1850 mostra les diferències socioeconòmiques existents entre els pagesos de Belltall, ja que mentre els de Cal Carlà eren titulars del 34% de les explotacions agràries del terme, hi havia famílies amb poques terres, obligades a fer de jornalers per d'altres, o desenvolupar feines alternatives.

Per algunes informacions contingudes en el document, sabem que una persona compaginava la pagesia amb les feines de mestre de cases, i una altra amb l'hostaleria. Per altres fonts sabem de l'existència a Belltall, d'explotacions de ramaderia, i d'alguna taverna (amb venda de queviures).

Ja endinsats en la segona meitat del segle XIX, la construcció de la carretera i l'església va propiciar que a nous professionals, com caminers, mestres cases, fusters, ferrers... no els faltés feina. També la progressiva venda de terres de Cal Carlà, va obrir noves expectatives a alguns cabalers, que no van necessitar migrar del poble.

DADES TOPONÍMIQUES APORTADES PEL DOCUMENT

Topònims

Setanta-un són els que es poden veure en el plànol que forma part d'aquesta col·laboració. Cinquanta-nou correspondrien a la denominació de les partides o trossos que figuren en l'inventari. El nom d'alguns indrets els indico tal qual els coneixem avui dia, ja que en el document no tots estan correctament anomenats.

Onze topònims són el nombre dels relacionats amb la denominació dels camins que figuren en el plànol. Alguns camins donen nom a partides o trossos, per tant, no hi ha duplicitat en tractar-se de topònims diferents.

La Teulera i Cirolla/Sirolla apareixen en el document com a partides, però en cap cas com a curs fluvial (riu, riera, barranc o torrent). Sí que apareix com a límit de moltes finques situades als dos costats del transcurs de la Teulera, "la rasa", que comptabilitzo com un topònim més.

Es coneixen partides que no apareixen en el mapa, Potser les seves denominacions són posteriors a l'any 1850 o, en el cens les seves finques van ser incloses en partides limítrofes, També hi ha molts camins del terme que no estan indicats.

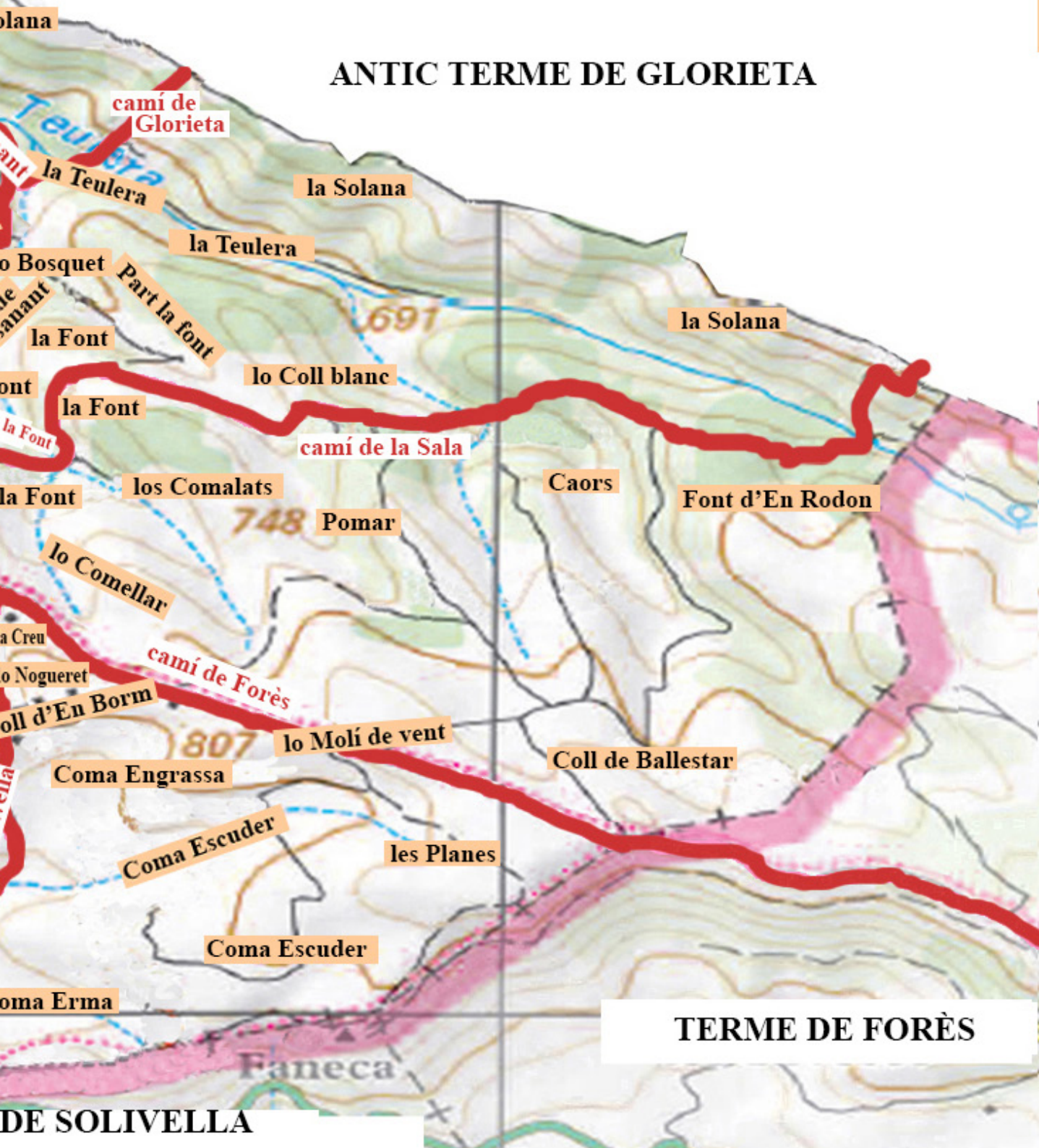
Només he reflectit els topònims anomenats en el document, però seria bo poder-ne fer un recull de la resta.

Mapa base del Nomenclàtor oficial - gencat
ed.dades: Isidre Bonet Miró

REGISTRE DE LES PARTIDES I EL CAMINS QUE FIGUREN L'ANY 1850 EN EL DOCUMENT

“Els jornals que conté lo terme de Belltall”

ELS OCELLS DEL TERME

El falciot negre

El falciot negre (*Apus apus*) és un ocell de la família dels apòdids, és un migrant transsaharià que evidencia que ja s'ha acabat l'hivern, omplint el cel del nostre poble amb les seves vols ràpids i els seus sons crits "shrrriih". És un ocell d'uns 16 cm de llargada i 40 cm d'envergadura, de color negre, amb la gola grisa; té la boca ample amb un bec petit i la cua en forma de forquilla. El més característic són les llargues ales en forma de falç, que li permeten un vol molt aerodinàmic fins el punt de que menja, dorm i s'aparella en vol, només toca

terra per a la reproducció, i ho fan aprofitant esclertes d'edificis o nius d'altres ocells. Els falciots els veurem sempre en vol, ni posats en cap arbre o filat, ni mai baixen a terra, ja que les seves llargues ales i les seves curtes potes no li permeten bategar per alçar el vol. Al capvespre és quan es poden observar millor, ja que aprofiten les últimes hores de llum i l'increment de la presència d'insectes per apropar-se als terrats fent vols acrobàtics i rasants, amb passades ràpides, emetent els seus crits aguts i estridents. A finals d'estiu se'n va cap a l'Àfrica, per a retornar a principis de primavera al mateix lloc de l'any anterior. No se l'ha de confondre amb el ballester (*Apus melba*) que també és un falciot, però més gros i amb el pit i el ventre blanc i difícil de veure a Belltall. Molta gent també acostuma a confondre'l amb les orenetes que tenim pel poble, però fixeu-vos amb les seves llargues ales i que mai els veureu parats si no és entrant en un forat o esclerta d'alguna de les nostres cases.

La dita: *Per l'abril, vénen els ocells a mils*

Toni Majoral, de cal Salandrino

FLORS DE MA TERRA

El llibre de poemes de la Mercè de cal Prim

Recuperar una dona poeta és un fet important. Recuperar de l'anonimat o de l'àmbit familiar un seguit de poesies escrites des de la modèstia, sense l'ambició d'entrar al parnàs dels poetes del seu temps, només per l'estricta necessitat d'escriure-les, és un fet rellevant.

No és pas una cosa de poca importància que un poble com Belltall aporti al món de la creació literària un llibre com el que aquí comentem: Flors de ma terra. Un llibre que recull alguns dels poemes que Mercè Manasanch i Bonet, la Mercè de cal Prim, va anar escrivint al llarg de la seva vida. La Mercè, mestressa de casa, esposa i mare, mentre

tenia cura de la casa, anava escrivint poemes. Ho va fer entre 1975 i 2006. Recordo una vegada sentir-la llegint-ne un a casa seva, encara en presència del seu marit, el Ramon.

I ara, passats els anys, tenim la sort de recuperar una part d'aquells poemes. Gràcies a l'obstinació del fill gran de la Mercè, Josep Maria Sans Manasanch, que ha fet la selecció dels poemes, els ha transcrit (atès que la Mercè els escrivia a mà), els ha ordenat i ha preparat l'edició d'aquest llibre amb il·lustracions de Gemma Sans, la neta de l'autora.

Molts d'aquests poemes la Mercè els escrivia per a dedicar-los a alguna persona concreta. I la gran majoria són de temàtica religiosa. La Mercè era creient i en la fe i en la litúrgia cristiana va trobar un punt d'inspiració literària. Poc importa que, avui dia, l'església catòlica tingui una creixent impopularitat, bé que continuem celebrant la poesia de Jacint Verdaguer o, enguany, que se'n celebra el cinquè centenari, la de Vicent Garcia, lo Rector de Vallfogona.

En la solapa del llibre s'explica que Mercè Manasanch, nascuda el 1919, no va tenir més que l'educació primària i que, tanmateix, durant la seva adolescència va freqüentar, a Reus, els centres culturals de la ciutat. Les seves delicades rimes i el seu vocabulari extens doten a les seves composicions poètiques d'un traç entranyable, directe cap al lector.

El llibre va ser presentat en dues ocasions, a Montblanc i a Belltall. A la capital de la Conca, va tenir lloc la seva presentació a l'Antiga Presó, que acull diversos equipaments culturals. Allà, el llibre es presentava amb un conjunt de poetesses de la

comarca, vives o mortes, a partir del coneixement que en té Judit Queralt Farré, prologuista també del llibre de Mercè Manasanch.

A Belltall, amb la sala de la biblioteca ben plena, hi va haver un acte molt bonic en què es va voler que totes les que intervinguessin fossin dones del poble, a més de la Judit Queralt Farré, que acabo d'esmentar, i de la Montserrat Sans Miró, de Rocallaura, cosina dels germans de cal Prim. I amb l'excepció del Josep Maria Sans, que és qui va explicar l'origen del llibre i el seu afortunat naixement.

L'Almodis Canals, la Neus Berengué i la Dolors Berenguer van comentar, cadascuna d'elles, algun aspecte dels poemes de la Mercè de cal Prim, de les possibles influències literàries que va poder rebre; també van explicar anècdotes de l'autora i, finalment van oferir un recitat conjunt que va ser molt aplaudit.

Qui vulgui tenir un exemplar del llibre, la família de cal Prim en disposa i us el pot vendre.

Moltes felicitats per la iniciativa. Belltall compta, a partir d'ara, amb el volum d'una poetessa nostrada.

BELLTALL

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS I AMICS DE BELLTALL

Amb la col·laboració de:

